Centraal Planbureau

CPB Notitie | 12 november 2015

Structurele effecten variant overdraagbaarheid algemene heffingskorting, verhoging kinderbijslag en tarieven inkomstenbelasting

Uitgevoerd op verzoek van het ministerie van Financiën

CPB Notitie

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T (070)3383 380
I www.cpb.nl

Contactpersoon
Henk-Wim de Boer

Aan: Ministerie van Financiën

Datum: 12 november 2015
Betreft: Structurele effecten variant overdraagbaarheid algemene heffingskorting, verhoging kinderbijslag en IB-tarieven

1 Inleiding

Op verzoek van het ministerie van Financiën zijn in het kader van de voorbereiding van de behandeling van het Belastingplan 2016 de structurele werkgelegenheidseffecten berekend van een eenmalige verhoging van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting (OAHK), het vervolgens afbouwen ervan, in combinatie met een verhoging van de kinderbijslag (KB) en een verhoging van de tarieven tweede en derde schijf van de inkomstenbelasting (IB) (hierna: de variant). Deze notitie bespreekt de effecten.

2 Methode van doorrekenen

Het CPB kent een traditie van doorrekeningen van tegenbegrotingen en verkiezingsprogramma's. Bij het doorrekenen hanteert het CPB de fictie dat een partij een (reeks) amendement(en) ongewijzigd door het parlement weet te loodsen. Bij de doorrekening van deze amendementen gaat het CPB uit van de daadwerkelijke beleidswijzigingen binnen de kabinetsperiode en veronderstelt het beleid in beginsel constant vanaf het laatste jaar van de kabinetsperiode. Een kabinet kan immers niet over het graf heen regeren. In bijzondere gevallen, als er sprake is van een maatregel die een geleidelijke transitie vergt (zoals bij de afbouw van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting of de afbouw van de hypotheekrenteaftrek), anticipeert het CPB in de doorrekening op de structurele effecten (voorbij de kabinetsperiode) mits er sprake is van een heldere einddoelstelling en een consistent op- of afbouwpad daarnaartoe. Bij maatregelen waar dat niet het geval is, ligt anticipatie op effecten na de kabinetsperiode (positief of negatief) niet in de rede. Een voorbeeld is een maatregel die eerst intensiveert en daarna vanaf het eind van de kabinetsperiode afbouwt. De beweging in de kabinetsperiode staat immers haaks op het structurele

pad. Een ander voorbeeld is een maatregel die na de kabinetsperiode eerst afbouwt en dan weer opbouwt.

De structurele effecten zijn berekend met het MICSIM-model van het CPB.[1] Daarbij is uitgegaan van het belastingstelsel en de demografie in 2016. De uitkomsten moeten echter worden geïnterpreteerd als langetermijnuitkomsten. Omdat personen tijd nodig hebben om hun gedrag aan te passen en omdat de conjunctuur invloed kan hebben op de uitkomsten, zullen de uitkomsten op de korte termijn afwijken van de langetermijnuitkomsten.

3 Beschrijving variant

Niet-werkende partners (of partners die weinig belasting betalen) kunnen de algemene heffingskorting niet (volledig) verzilveren. Vóór 2009 konden alle niet-werkende partners de algemene heffingskorting nog volledig overdragen aan hun partner. Vanaf 2009 is de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting stapsgewijs afgebouwd. Zo is de overdraagbaarheid voor 53,33% afgebouwd in 2016. Niet-werkende partners, geboren vóór 1 januari 1963, zijn uitgezonderd van deze maatregel.

De variant draait de beperking van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting deels terug. Het niveau van de overdraagbaarheid stijgt dan naar 70% in 2016. Vervolgens wordt de overdraagbaarheid afgebouwd met 6,67%-punt per jaar. De kosten bedragen 200 miljoen in 2016.

De variant verhoogt daarnaast de kinderbijslag. De verhoging bedraagt 68 euro per kind in de leeftijd 12-17 jaar, 58 euro in de leeftijd 6-11 jaar en 48 euro in de leeftijd 0-5 jaar. De kosten bedragen 200 miljoen in 2016.

Bovenstaande maatregel wordt gefinancierd door een verhoging van het tarief tweede en derde schijf van de IB. Deze verhoging bedraagt 0,29%-punt in 2016 en loopt stapsgewijs op tot 0,40%-punt in 2023. Vervolgens bouwt de verhoging weer stapsgewijs af tot 0,14%-punt vanaf 2027. De opbrengst bedraagt 400 miljoen in 2016.

Zoals vermeld anticipeert het CPB niet op structurele effecten na de kabinetsperiode bij afwezigheid van een consistent op- of afbouwtraject. Dit geldt ook voor de verhoging van de overdraagbare algemene heffingskorting in 2016. Dit staat haaks op de verdere afbouw daarna. Het stapsgewijs verhogen van de IB-tarieven in de periode 2016-2023 en deze vervolgens weer verlagen in de periode 2024-2027 kan evenmin

[1] Voor een beschrijving van het model en de onderliggende empirische analyses zie Jongen, E., H.-W. de Boer en P. Dekker, 2014, MICSIM – A behavioural microsimulation model for the analysis of tax-benefit reform in the Netherlands, CPB Achtergronddocument, Den Haag.

als een consistent af- of opbouwpad naar een logisch eindpunt worden gekwalificeerd. In dit geval worden de aanpassingen in beide regelingen vanaf 2017 derhalve niet meegenomen en blijven de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting en de IB-tarieven op dat niveau. Vervolgens wordt deze situatie vergeleken met het structurele basispad waarin niemand de algemene heffingskorting nog kan overdragen.[2]

4 Structurele werkgelegenheidseffecten

Tabel 3.1 geeft de gesimuleerde structurele effecten op de werkgelegenheid, zowel in personen als in uren. Het effect op de werkgelegenheid in uren vangt daarbij zowel het effect op de werkgelegenheid in personen als het effect op het aantal gewerkte uren per werkende.[3] Het effect op de inkomensongelijkheid wordt weergegeven door middel van de Gini-coëfficiënt.

Tabel 3.1 Structurele effecten

	Totale variant
	Procentuele mutaties
Werkgelegenheid in uren	-0,5
Werkgelegenheid in personen	-0,7
Inkomensongelijkheid (Gini)	-0,8

De variant, leidt tot een daling van de werkgelegenheid (in uren) met 0,5%. Dit komt overeen met circa 35.000 voltijdbanen. De Gini-coëfficiënt daalt met 0,8%. Dit betekent dat de inkomensongelijkheid afneemt.

Het grootste deel van het totale (negatieve) effect wordt veroorzaakt door het deels terugdraaien van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting. Dit verkleint het inkomensverschil tussen werken en niet-werken. Dit maakt werken minder aantrekkelijker voor minst verdienende partners. Onderzoek laat zien dat met name de keuze om al dan niet te gaan werken gevoelig is voor financiële prikkels.[4] Daarnaast zijn minst verdienende partners vaak vrouwen en die zijn relatief gevoelig voor financiële prikkels.

[2] In de structurele situatie zijn er geen niet-werkende partners meer die geboren zijn vóór 1 januari 1963.
[3] Een toename in de werkgelegenheid in uren met 0,1% komt overeen met ongeveer 7000 arbeidsjaren.
[4] Zie Jongen, E., Boer, H.-W. de en P. Dekker, 2014, MICSIM – A behavioural microsimulation model for the analysis of tax-benefit reform in the Netherlands, CPB Achtergronddocument, Den Haag.

Een hogere kinderbijslag leidt tot een lichte daling van de arbeidsparticipatie. Een hogere kinderbijslag maakt werken niet direct financieel minder aantrekkelijk, maar leidt wel tot een afname van de waarde van een extra euro inkomen. Mensen worden geprikkeld om minder arbeid te gaan aanbieden, vanwege het hogere inkomen. Ook het verhogen van de marginale IB-tarieven maakt werken minder aantrekkelijk. Hierdoor daalt de arbeidsparticipatie licht.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

info@cpb.nl | www.cpb.nl

November 2015